



**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

Poznań, dnia **17** maja 2011 r.

**Pan
Ireneusz Kielczawa
Dyrektor
Domu Pomocy Społecznej w Chodzieży**

LPO-4114-01-02/2011
I/11/002

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Domu Pomocy Społecznej w Chodzieży (zwanym dalej *DPS*) kontrolę w zakresie zapewnienia dostępu do świadczeń zdrowotnych jego mieszkańcom w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 20 kwietnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zapewnienie mieszkańcom *DPS* dostępu do świadczeń zdrowotnych, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości opisanych w dalszej części niniejszego wystąpienia.

1. Powiat Chodzieski prowadził w kontrolowanym okresie *DPS* na podstawie zezwolenia wydanego przez Wojewodę Wielkopolskiego w dniu 18 stycznia 2007 r., zgodnie z którym *DPS* przeznaczony był dla 120 osób przewlekle somatycznie chorych. W toku kontroli stwierdzono, że w latach 2009 – 2010 w *DPS* mieszkało od 121 do 126 osób. Sytuacja taka m.in. miała miejsce nieprzerwanie w okresie m. in. od 13 maja 2009 r. do 14 stycznia 2010 r., tj. w ciągu aż 247 dni.

W okresach, w których liczba mieszkańców *DPS* była większa od dopuszczalnej, Starosta Chodzieski wydał pięć decyzji (jedną dnia 10 listopada 2010 r. i cztery dnia 3 grudnia 2010 r.) w sprawie umieszczenia osoby w *DPS* z rygorem natychmiastowej

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

wykonalności nadanym na podstawie art. 108 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego².

2. W przyjętym przez Zarząd Powiatu Chodzieskiego w dniu 6 grudnia 2005 r. regulaminie organizacyjnym *DPS* określona została, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej³ (zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie *dps*), struktura organizacyjna wraz ze szczegółowym zakresem zadań *DPS* oraz prawa i obowiązki mieszkańców.

Zgodnie z informacjami wywieszonymi w ogólnodostępnych miejscach *DPS*, pensjonariusze mogli zapoznać się u wyznaczonych pracowników z regulaminem organizacyjnym oraz z dokumentem pod nazwą „Prawa i obowiązki mieszkańców”. Dokument ten określał więcej praw i obowiązków niż wskazane w regulaminie organizacyjnym, lecz do dnia kontroli NIK, nie został zatwierdzony do stosowania. NIK zwraca ponadto uwagę, że fakt zapoznania się poszczególnych pensjonariuszy z przysługującymi im prawami i obowiązkami nie był nigdzie odnotowywany i potwierdzany przez mieszkańców.

3. Pomimo stwierdzonych uchybień, NIK pozytywnie ocenia sposób w jaki zapewniony został pensjonariuszom *DPS* dostęp do świadczeń zdrowotnych w kontrolowanym okresie. Zgodnie z art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴, *DPS* umożliwił i zorganizował pensjonariuszom pomoc w skorzystaniu ze świadczeń zdrowotnych poprzez dowożenie ich środkiem transportu na konsultacje do lekarzy pierwszego kontaktu i lekarzy specjalistów, do szpitala, telefoniczne wzywanie karetki, zawieszenie materiału do badań oraz zaopatrzenie w leki i środki opatrunkowe. W tym celu *DPS* wykorzystywał dwa samochody, z których jeden przystosowany był do przewozu osób niepełnosprawnych.

NIK zwraca uwagę, że Pan Dyrektor nie utworzył w *DPS* zespołu rehabilitacyjnego, o którym mowa w § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 listopada 1995 r. w sprawie zasad organizowania i zakresu rehabilitacji leczniczej w domach pomocy społecznej⁵, pomimo że wśród przebywających w *DPS* w latach 2009-2010 pensjonariuszy 11 osób miało zdiagnozowaną chorobę psychiczną i/lub upośledzenie umysłowe. Spośród tych pensjonariuszy, sześć osób nie zostało objętych żadną z form rehabilitacji leczniczej, przewidzianej w § 1 cytowanego powyżej rozporządzenia, natomiast jedna osoba zaopatrzona została w przedmiot ortopedyczny i do dnia kontroli NIK, tj. przez okres 7,5 miesiąca oczekiwała na realizację wniosku z dnia 13 września 2010 r., w sprawie zaopatrzenia w wózek inwalidzki. Zgodnie z § 4 ww. rozporządzenia, jeżeli warunki lokalowe lub wyposażenie domu nie zapewniają prowadzenia rehabilitacji leczniczej przez ww. zespół rehabilitacyjny, Pan Dyrektor winien zapewnić ją przez publiczne zakłady opieki zdrowotnej, czego jednak w tych przypadkach nie realizowano.

² Dz. U. z 2000 Nr 98, poz. 1071.

³ Dz. U. Nr 217, poz. 1837.

⁴ Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362.

⁵ Dz. U. Nr 132, poz. 653.

4. W latach 2009 - 2010 opiekę pielęgniarską nad mieszkańcami sprawowały zatrudnione w *DPS* pielęgniarki posiadające prawo wykonywania zawodu, a w okresie od 16 kwietnia do 31 grudnia 2010 r. również pielęgniarki ze spółki cywilnej *Salutis*, w ramach pielęgniarskiej opieki długoterminowej finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ.). NIK pozytywnie ocenia fakt zorganizowania opieki pielęgniarskiej w oparciu o finansowanie z NFZ.

Zwrócić jednak należy uwagę na to, że w latach 2009 – 2010 ze środków powiatu, z dotacji celowej od Wojewody Wielkopolskiego oraz ze środków pochodzących od mieszkańców *DPS* i ich rodzin z tytułu opłat za pobyt w *DPS*, ponoszone były koszty zatrudnienia personelu wykonującego czynności, które podlegają finansowaniu ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia jako świadczenia zdrowotne. W ocenie NIK działanie takie nie było gospodarne.

W 2009 r. *DPS* zatrudniał osiem osób na stanowisku pielęgniarki, w łącznym wymiarze czasu pracy 7,5 etatu. Koszt ich zatrudnienia wyniósł 226.101,46 zł (co stanowiło 6% wydatków bieżących ogółem). Natomiast w 2010 r. *DPS* zatrudniał 10 pielęgniarek, spośród których sześć utworzyło spółkę cywilną *Salutis* i od dnia od 16 kwietnia 2010 r. świadczyło na rzecz mieszkańców *DPS* usługi pielęgniarskie w ramach pielęgniarskiej opieki długoterminowej finansowanej przez NFZ. Na opłacenie wszystkich 10 pielęgniarek *DPS* wydatkował łącznie kwotę 111.917,79 zł (t.j. 2,8% wydatków bieżących ogółem).

W latach 2009 – 2010 *DPS* poniósł również wydatki, w łącznej kwocie 63.938,80 zł z tytułu zatrudnienia starszego technika fizjoterapii (0,25 etatu) i lekarza medycyny (specjalisty II stopnia chorób płuc; 0,75 etatu), który wykonywał mieszkańcom *DPS* badania lekarskie oraz przepisywał leki.

Wskazać należy, że zgodnie z art. 58 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, *DPS* może pokrywać jedynie wydatki poniesione na niezbędne usługi pielęgnacyjne w zakresie wykraczającym poza uprawnienia wynikające z przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ.

5. Zdaniem NIK, Pan Dyrektor nie dołożył należytej staranności w sprawowaniu nadzoru nad opracowywaniem i realizacją planów opieki indywidualnej mieszkańców *DPS* przez poszczególne zespoły terapeutyczno – opiekuńcze. Stosownie do postanowień § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie *dps*, *DPS* winien funkcjonować w oparciu o indywidualne plany wsparcia mieszkańców. Analiza wybranych planów opieki indywidualnej 25 pensjonariuszy wykazała, iż prowadzone one były w *DPS* w sposób niejednolity i nierzetelny. Brakowało w nich: daty opracowania oraz wskazania osób, które je sporządzały. Ponadto, w trzech skontrolowanych planach nie zostały określone cele jakie pensjonariusz miał do osiągnięcia. W pozostałych 22 planach, cele te zostały wprowadzić określone, ale nie zostały wskazane osoby odpowiedzialne za ich realizację, podane zostały jedynie stanowiska służbowe. W żadnym z analizowanych indywidualnych planów wsparcia nie był także odnotowany czas i miejsce realizacji wyznaczonych pensjonariuszom zadań. Zawierały one natomiast takie informacje, jak np.: wystąpienie z wnioskiem o dofinansowanie ze środków PFRON zakupionego wózka inwalidzkiego, daty zameldowania mieszkańców na pobyt czasowy,

wydanie odzieży, wody, ręczników jednorazowych oraz zdemontowanie półki w pokoju mieszkańca i zamontowanie telewizora. W *DPS* brak było dowodów przeprowadzenia z mieszkańcami zaleconych im w planach opieki indywidualnej zajęć terapeutycznych, rewalidacyjnych, zajęć z terapii zajęciowej i rehabilitacji oraz potwierdzenia obecności poszczególnych mieszkańców biorących w nich udział.

6. NIK negatywnie ocenia to, że w całym okresie objętym kontrolą *DPS* nie spełnił warunków niezbędnych do efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających, określonych w § 6 ust. 2 pkt 1 oraz pkt 3 lit. b i 4 rozporządzenia w sprawie *dps*. W jednym, z trzech powołanych zespołów terapeutyczno – opiekuńczych (ZOT), nie został osiągnięty (w całym kontrolowanym okresie) wymagany wskaźnik zatrudnienia pracowników. Wskaźnik ten wahał się w ZOT II od 0,46 do 0,54 na koniec każdego miesiąca 2009 r. i 2010 r., podczas gdy stosownie do § 6 ust. 2 pkt 3 lit. b rozporządzenia w sprawie *dps*, powinien wynieść w zespole terapeutyczno – opiekuńczym co najmniej 0,6. Wskaźnik osób faktycznie wykonujących pracę był jeszcze niższy (bez osób, które nie świadczyły pracy z powodu absencji powyżej 30 dni z tytułu urlopu wychowawczego lub urlopu macierzyńskiego, lub zwolnienia lekarskiego) i wynosił od 0,43 do 0,5 na koniec każdego miesiąca 2009 r. i 2010 r. w ZOT II, od 0,48 do 0,58 na koniec miesięcy od stycznia do marca, maja, lipca 2009 r. i marca 2010 r. w ZOT I oraz od 0,53 do 0,59 na koniec miesięcy styczeń, luty i od maja do sierpnia 2009 r. w ZOT III.

W latach 2009 – 2010 w *DPS*, wbrew postanowieniom § 6 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie *dps*, nie było zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy co najmniej dwóch pracowników socjalnych na 100 mieszkańców *DPS*. Osoba, której powierzono stanowisko pracownika socjalnego pełniącego obowiązki kierownika zespołu terapeutyczno – opiekuńczego (1 etat) nie spełniała jednocześnie wymogu zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto, *DPS* nie zapewnił osoby na zastępstwo za pracownika zatrudnionego na stanowisku pracownika socjalnego, który pozostawał na urlopie wychowawczym przez 11 miesięcy kontrolowanego 2009 r.

Wynikający z § 6 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie *dps* wymóg zapewnienia mieszkańcom kontaktu z psychologiem, zrealizowany został w *DPS* poprzez zapewnienie transportu do poradni psychologicznej i poradni zdrowia psychicznego zlokalizowanych w Chodzieży, co NIK ocenia pozytywnie.

Negatywnie NIK ocenia natomiast realizację przez *DPS* obowiązku wynikającego z § 6 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie *dps*. W dokumentacji przedłożonej przez *DPS* nie było dowodów potwierdzających zorganizowanie przez Pana Dyrektora szkoleń w zakresie określonym w ww. przepisie oraz potwierdzających uczestnictwo w nich pracowników zespołów terapeutyczno – opiekuńczych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań organizacyjnych w celu:

1. formalnego wdrożenia do stosowania dokumentu pn. „Prawa i obowiązki mieszkańców” oraz uzyskiwania potwierdzeń zapoznania się przez mieszkańców z treścią ich uprawnień i obowiązków,
2. rzetelnego opracowywania indywidualnych planów wsparcia oraz dokumentowania realizacji założonych w nich celów,
3. przestrzegania warunków określonych w zezwoleniu Wojewody Wielkopolskiego co do liczby pensjonariuszy,
4. zapewnienia niezbędnych warunków efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających, w zakresie zatrudnienia pracowników socjalnych i pracowników zespołów terapeutyczno – opiekuńczych, a także dotyczących przestrzegania obowiązku ich uczestnictwa raz na dwa lata, w stosownych szkoleniach,
5. poprawy stanu dostępności do rehabilitacji leczniczej mieszkańców DPS upośledzonych umysłowo.

Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.